

Ludvík Vaculík

český prozaik, fejetonista a publicista

* 23. 7. 1926 Brumov u Valašských Klobouk, + 6. 6. 2015 Dobřichovice

Autorská osobnost L. Vaculíka, syna tesaře, absolventa pracovních kursů firmy Baťa ve Zlíně (1941-43) a studií na Vysoké škole politické a sociální (1950), upoutala čtenářskou pozornost v 60. letech svou výraznou, sociálně kritickou publicistikou. Nejprve (od roku 1959) pracoval v rozhlasu, poté (roku 1965) nastoupil do redakce Listů, nejvýznamnějšího periodika reformátorské inteligence. To již měl za sebou i prozaické začátky: době poplatnou novelu Na farmě mládeže (1958) a román z prostředí učňovského internátu Rušný dům (1963). Pravým vstupem do literatury se však stala stylisticky exponovaná a politicky nekonformní novela, čerpající z osudu autorova otce, Sekyra (1966), v níž ztvárnil téma zneužití idealismu ve jménu uzurpování moci. Tento román spolu s Kunderovým Žertem označil V. Černý za román téměř velký.

Výrazné bylo Vaculíkovo angažování v období "pražského jara". Již na IV. sjezdu čs. spisovatelů (červen 1967) prohlásil, že za dvacet let nebyla u nás vyřešena žádná lidská otázka, načež byl vyloučen z KSČ. V červnu 1968 uveřejnil v Literárních novinách provolání Dva tisíce slov, kde brilantně analyzoval totalitní vládu KSČ a vyzval k aktivitě zdola, jež by nahrazovala diktaturu demokracií. Nastupující normalizace označila Dva tisíce slov za vrchol kontrarevoluce a jejich autor se stal jednou z nejpronásledovanějších spisovatelských osobností.

Hororová próza Morčata v roce 1969 již nemohla doma vyjít (Toronto, 1977) a Vaculík se začal velmi intenzívně podílet na šíření neoficiální literatury. Od počátku 70. let řídil samizdatovou edici Petlice, v níž vyšlo několik stovek titulů domácích zakázaných autorů. Od roku 1975 se znovu vrátil k psaní fejetonů (po zákazu Listů je na přelomu 60. a 70. let psal krátce do Filmových a televizních novin; knižně vyšly 1991 pod titulem Stará dáma se baví). Každý měsíc napsal nový fejeton; v nich po svém navázal na tradici Nerudovu a Čapkovu. V. Havel o nich napsal: je to jakýsi nový a zcela osobitý útvar, v němž jsou nejrůznější obecné reflexe, konkrétní dojmy, postřehy, aktuality a osobní zkušenosti přetaveny a velmi zvláště a dovedně zkomponovány do určitých uměleckých mikrostruktur, jejichž účinek mnohostranně přesahuje rámec toho, co je běžně od fejetonu očekáváno. Po roce 1989 vyšly ve dvou sbornících: Jaro je tady a Srpnový rok.

Po vzniku Charty 77, k jejíž zakládajícím členům Vaculík patřil, byl vystaven masívnímu tlaku Státní bezpečnosti. Od 22. ledna 1979 do 2. února 1980 si Vaculík zapisoval materiál pro svou nejvýznamnější prózu, knihu "deníkové fikce" Český snář (Toronto, 1983, Brno 1990). Tento neobyčejně členitý text, v němž se autor maximálně zpřítomňuje a přitom stále klade otázku o své totožnosti, je jedním z nejplastičtějších svědectví o lidském údělu v totalitních Čechách. Kontroverzní ohlasy na svou knihu shromáždil ve sborníku Hlasy nad rukopisem Českého snáře. Také jeho kniha z roku 1993 Jak se dělá chlapec je složena z deníkových záznamů, její záběr je však výrazně intimnější. Na deníkových zápiscích z mládí je postavena i rozsáhlá kniha Milí spolužáci.

Vaculík představuje i po společenské změně v roce 1989 mnohdy nepohodlný a proti obecným civilizačním tendencím se vzpírající hlas. Vždy ho však charakterizuje myšlenková britkost, celistvost úsudku a mimořádný jazykový dar.

Zdroj: <http://www.libri.cz/databaze/kalendarium/>